

NYCKELHARPAN

NR 1/2007

FÖRENINGEN NYCKELHARPANS MEDLEMSTIDNING

SOFFRYSARVALSEN • KALLELSE TILL ÅRSMÖTE • 10:E KNAVERN
INBJUDAN TILL HELGKURS I TOBO M.M.

NYCKELHARPAN NR 1/07

Årgång 22.

Medlemstidning för Föreningen Nyckelharpan.

Utkommer normalt med 4 nr per år. ISSN 1401-2936

Adress: Föreningen Nyckelharpan, c/o Möllerman
Riddarstigen 17A, 183 30 Täby.

Ansvarig utgivare: Sture Möllerman.

Redaktion: Sture & Marianne Möllerman.

Artiklar och bilder ur Nyckelharpan får ej kopieras för publicering utan medgivande från redaktionen.

Material till nästa nummer skall vara på redaktionen senast 10 maj.

MEDLEMSKAP

Årligt medlemskap i Föreningen Nyckelharpan erhålles mot inbetalning av 160 kr på föreningens plusgiro nr 491 82 94-2.

FÖRENINGEN NYCKELHARPANS STYRELSE

	Telefon
Ordförande Sture Möllerman	08-768 13 66
Kassör Anders Hägg	08-581 660 71
Sekreterare Margareta Malmberg	08-758 96 22
Ledamot Monica Hedelius	08-754 24 57
Ledamot Bo Nilsson	08-716 96 96
Suppleant Sten Holmberg	08-560 339 95
Suppleant Vakant	

Adressändringar skickas till
Sture Möllerman, Riddarstigen 17a, 183 30 Täby

Föreningen Nyckelharpan org. nr 802011-4289
www.nyckelharpan.org

OMSLAGSBILDEN

Ett väl- och samspelat par är Ann-Christine Eriksson och Eivor Erkas. Här som mycker uppskattade gästspelmän vid Föreningen Nyckelharpan senaste julfest i Dieselverkstaden i Nacka.

Vi andra som var med på festen fick tillfälle att under en lång stund inte bara lyssna utan även spela tillsammans med Ann-Christine och Eivor.

Foto Sture Möllerman

INNEHÅLL

i detta nummer

Sofffrysarvalsen	sid. 3
Kallelsetill årsmöte	sid. 4-5
Stadgar	sid. 6
Nybörjarkurs i nyckelharpspel hos Täby Spelmansgille	sid. 7
Nyckelharpsbyggseminarium	sid. 8-9
Använd den 10:e knavern!	sid. 10
Inbjudan till helgkurs i Tobo	sid. 11
Buskspel – En bok om spelmansstämmor	sid. 12

Medlems- avgiften

Med detta nummer av tidningen bifogas ett inbetalningskort för årsavgiften 2007. En avgift som nu är lika för alla medlemmar. Betala in den så snart som möjligt så slipper vår kassör skicka ut någon påminnelse. Och du vill naturligtvis inte gå miste om allt som medlemskapet innebär i form av kurser, träffar och tidningen Nyckelharpan med alla dess tips och reportage från nyckelharpsvärlden.

Känner du någon nyckelharpspelare som ännu inte är medlem i Föreningen Nyckelharpan, tipsa gärna honom/henne om vår verksamhet.

Spel- och dans- kväll i Lohärad

Lohärads hembygdsgränd stax norr om Norrtälje

Fredag den 30 mars med start kl 19.30

Välkomna med instrument och dansvänliga skor.

För mer information, ring 0176 - 132 32.

E O GRAFISKA

f. d. Birger Gustafsson Digital AB är Föreningen Nyckelharpan sponsor i form av mycket generösa villkor vid tryckning av vår medlemstidning. Vi tackar alla hos företaget som på detta sätt stödjer vår verksamhet.

Tiden går fort. Vi går nu in på vårt tjuogoandra år med vår medlemstidning i Föreningen Nyckelharpan. Jag hoppas att du fortfarande har stor glädje av den och även av ditt medlemskap i föreningen. Snart har vi vårt årsmöte och kommer då att presentera detta årets planerade aktiviteter. En av dessa är redan fastställd, nämligen vår återkommande helgkurs på Eric Sahlström Institutet i Tobo. Läs mer om den på sidan 11 och anmäl dig sedan så fort som möjligt. Först till kvarn ...

Helgkursen i Tobo har alltid varit och är fortfarande avsedd för våra medlemmar som spelat några år eller har motsvarande kunskap. Någon ren nybörjarkurs har vi inte

hållit i Föreningen Nyckelharpan regi på många år och efterfrågan hos oss har heller ej varit tillräckligt stor.

När det gäller nybörjarkurser brukar de nu ofta hållas hos de större folkmusikföreningarna eller spelmansgillena. En sådan kurs i nyckelharpspel har just startat i Täby Spelmanssgille och den har vi besökt och bjuder nu våra läsare på ett litet reportage.

Har du tips på fler liknande aktiviteter, kontakta gärna oss på redaktionen.

En god start på detta spelmansår önskar
Sture Möllerman, ordf.

SOFFRYSARVALSEN

För många år sedan i radion framförde Eric Sahlström och Johan Olsson en vals tillsammans. Eric spelade melodin och Johan gjorde en fin stämma därtill.

Det berättas att det vid detta tillfälle var en radiolyssnare som låg hemma på soffan och där upplevde musiken så starkt att han fick rysningar över hela kroppen. Valsen kallas sedan dess för Soffrysarvalsen.

Vem som har komponerat låten är inte helt klart, kanske är det Johan Olsson. Vi känner heller inte till namnet på den soffliggande lyssnaren.

Du som kanske vet något mer om denna historia eller känner till låtens ursprung, hör gärna av dig till oss på redaktionen.

Som låten är nedtecknad här spelades den en tid av några nyckelharpspelare ur Täby Spelmansgille.

The musical score for "Soffrysarvalsen" is written in 3/4 time and consists of two staves. The melody is on the upper staff, and the accompaniment is on the lower staff. The piece begins with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature of 3/4. The melody starts with a quarter note G4, followed by a quarter note A4, and then a quarter note Bb4. The accompaniment starts with a quarter note G3, followed by a quarter note A3, and then a quarter note Bb3. The piece features several first, second, and third endings, marked with "1.", "2.", and "3." respectively. The word "Fine" is written above the third ending. The piece concludes with the instruction "D.S. al Fine".

KALLELSE TILL

Föreningen Nyckelharpan

årsmöte 2007

I KUNGSÄNGENS HEMBYGDSGÅRD TORSDAG DEN 29 MARS KL 19.00

Föreningen Nyckelharpan's årsmöte håller vi denna gång i Kungsängens hembygdsgård, dit vi hoppas att så många som möjligt kan ta sig. Antingen med egen bil (Samåk gärna!) eller med pendeltåget.

Utöver själva årsmötet som brukar vara snabbt avklarat, kommer vi som vanligt att spela en hel del kända låtar tillsammans och även avnjuta en enkel fika.

Vi har tänkt att denna kväll även hinna med att lära ut en eller två enkla låtar som de flesta inte tidigare spelat eller ens hört talas om. Tag därför med inspelningsapparat av något slag. Vi kommer också att repetera de låtar som vi lärde ut vid höstens extra föreningsmöte på Skogberga Spelmansgård i Täby. Du som inte var med då får nu chansen att även lära dig dessa låtar.

Kungsängens hembygdsgård ligger vid korsningen Kyrkvägen – Bygdegårdsvägen, alldeles intill Kungsängens kyrka och på promenadavstånd från pendeltåget. Se Stockholms telefonkatalogs kartdel sidan 16.

Varmt välkomna till en trevlig kväll!

Styrelsen

FÖRSLAG TILL DAGORDNING

- 1 Mötets öppnande
- 2 Fråga om mötets behörighet
- 3 Godkännande av föreslagen dagordning
- 4 Val av ordförande och sekreterare för mötet
- 5 Val av justeringsmän att jämte ordföranden justera dagens protokoll
- 6 Val av rösträknare för mötet
- 7 Föreningens verksamhetsberättelse
- 8 Föreningens ekonomiska berättelse
- 9 Revisorernas berättelse
- 10 Fråga om avgående styrelses ansvar
- 11 Verksamhetsplan och budget för 2007
- 12 Fastställande av 2008 års medlemsavgift
- 13 Val av styrelse för år 2007
- 14 Val av revisorer och revisorsuppleant
- 15 Val av ev övriga förtroendeposter
- 16 Val av valberedning
- 17 Övriga frågor
- 18 Mötet avslutas

VERKSAMHETSBERÄTTELSE ÅR 2006

Föreningens syfte

Föreningen Nyckelharpan är en ideell förening med syfte att främja nyckelharpspelet och musiktraditioner samt det allmänna intresset för instrumentet.

Styrelse och styrelsearbete

Föreningens styrelse har utöver års- och ett extra föreningsmöte haft 5 protokollförda sammanträden under året.

Styrelsens sammansättning under år 2006 har varit:

Sture Möllerman, ordförande

Margareta Malmberg, sekreterare

Kjell Wigforss, kassör januari - juli

Anders Hägg, kassör fr o m augusti

Monica Hedelius

Sten Holmberg

Bo Nilsson

Medlemmar

Antal medlemmar den 31/12 2006 var 303 st. (326 st år 2005). Därutöver skickas Föreningen Nyckelharpan's medlemstidning kostnadsfritt till 10 institutioner.

Föreningen var under Nyckelharpstämman i Österbybruk representerad i form av en bemannad informationsplats och fick då flera nya medlemmar.

Tidningen

Medlemstidningen Nyckelharpan har utkommit med fyra nummer under Sture Möllermans redaktörsskap.

Följande institutioner erhåller tidningen Nyckelharpan kostnadsfritt (ej betalande medlemmar): Eric Sahlströms Minnesfond, Eric Sahlströmsinstitutet ESI, Finlands svenska spelmansförbund, Folkmusikens hus i Rättvik, Institutionen för folkmusik vid Musikhögskolan i Stockholm, Kungliga Biblioteket KB, Svensk tidskrift för musikforskning, Svenskt musikhistoriskt arkiv, Svenskt visarkiv, samt Sveriges spelmans riksförbund SSR kansli. Föreningen har även under 2006 sponsrats i form av mycket förmånliga villkor för tryckning av tidningen genom Birger Gustafsson Digital AB.

Medlemsaktiviteter

Föreningen höll under 2006 i samband med årsmötet en spelträff på Hartwickska huset i Stockholm med Lars-Erik Jansson och Per-Erik Eriksson som inbjudna gäster.

På Eric Sahlström Institutet i Tobo, där vi under våren

anordnade en helgkurs, var Magnus Holmgren och David Eriksson lärare.

Under hösten hölls ett extra föreningsmöte med vidhängande låtspel i Skogberga spelansgård i Täby.

I Dieselverkstaden på Marcusplatsen i Nacka arrangerade föreningen för andra året i rad ett maratonspel.

På årets julfest även den i Dieselverkstaden inbjöds Eivor Erkas och Ann-Christin Eriksson som gästspelmän.

Hemsida

Föreningen Nyckelharpan's hemsida www.nyckelharpan.org har skötts av webmaster Bertil Svensk.

Stockholm 2006-12-31

Sture Möllerman Anders Hägg Margareta Malmberg

Monica Hedelius Sten Holmberg Bo Nilsson

FÖRENINGEN NYCKELHARPAN SALDOLISTA RÄKENSKAPSÅR 06-01-01 – 06-12-31

	Ing balans	Debet	Kredit	Utg saldo
Kontantkassa	2 907,00	170,00	3 077,00	0,00
Postgiro	9 283,56	68 530,32	63 553,66	14 260,22
Bank	61 024,48	0,00	0,00	61 024,48
Förskott	50,00	0,00	50,00	0,00
KLASSTOTAL	73 265,04	68 700,32	66 680,66	75 284,70
Skulder, diverse	-300,00	300,00	6,00	-6,00
Redovisat resultat	1 033,70	0,00	0,00	1 033,70
Eget kapital	-73 998,74	0,00	0,00	-73 998,74
KLASSTOTAL	-73 265,04	300,00	6,00	-72 971,04
Medlemsavgifter		0,00	46 437,32	-46 437,32
Kurser, intäkter		900,00	22 100,00	-21 200,00
KLASSTOTAL		900,00	68 537,32	-67 637,32
Kontorsmaterial		246,00	0,00	246,00
KLASSTOTAL		246,00	0,00	246,00
Sociala avgifter		5 010,00	0,00	5 010,00
Källskatt		4 744,00	0,00	4 744,00
Arvoden		13 818,00	0,00	13 818,00
KLASSTOTAL		23 572,00	0,00	23 572,00
Lokalhyra		900,00	0,00	900,00
Kurser utgifter		23 930,00	0,00	23 930,00
Möteskostnader		1 126,50	0,00	1 126,50
Mötesarvoden		2 138,00	0,00	2 138,00
Tryckning, tidnin		4 524,00	0,00	4 524,00
Adm.kostnader		2 706,50	0,00	2 706,50
Porto		5 447,16	0,00	5 447,16
Div. utgifter		733,50	0,00	733,50
KLASSTOTAL		41 505,66	0,00	41 505,66
SALDOTOTALER	0,00	135 223,98	135 223,98	0,00

Stadgar för Föreningen Nyckelharpan

Antagna vid extra föreningsmöte 2006-09-30

1. ÄNDAMÅL

Den ideella "Föreningen nyckelharpan" är en politiskt och religiöst obunden förening med syfte att främja nyckelharpspelet och dess musiktraditioner samt det allmänna intresset för instrumentet.

2. MEDLEMSKAP

Medlemskap kan vinnas av envar som accepterar föreningens stadgar och som erlagt gällande årsavgift. Återbetalning av årsavgifter kan ej ske. Medlem som trots sedvanlig påminnelse ej erlagt årsavgift anses därmed ha begärt sitt utträde ur föreningen.

3. VERKSAMHETSÅR

Föreningens verksamhets- och räkenskapsår skall motsvara kalenderår. Styrelsen ansvarar för verksamheten från årsmöte till årsmöte.

4. STYRELSE

Styrelsen skall bestå av sju ordinarie ledamöter: ordförande, sekreterare, kassör samt fyra ledamöter. Mandattiden är två år. Ordförande, sekreterare och två ledamöter väljs ojämnt år, kassör och övriga ledamöter jämna år. Utöver dessa väljs en revisor samt revisionsuppseende, båda med ett års mandatid. Styrelsen skall och äger rätt att i alla avseenden handha föreningens ärenden. Bokföring skall ske enligt god revisions- och medlemsförteckningen underhållas kontinuerligt. Styrelsen är beslutsmässig när minst fyra (4) ledamöter är närvarande. Omröstning skall ske öppet. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. Föreningens bank- och postgirokonton tecknas av ordföranden eller kassören var för sig. Styrelsen äger rätt att till sig adjungera medlemmar för uppdrag som t.ex. redaktör, matrikelförare, webbmaster etc. såvida dessa ej utses av årsmötet.

5. RÖSTRÄTT

Medlems rätt att besluta i föreningens angelägenheter utövas på års- eller föreningsmöte varvid varje medlem äger en röst. Beslut kan enbart fattas i frågor som delgivits medlemmarna i kallelsen till mötet. Medlem har rätt att avge sin röst genom skriftlig fullmakt utställd på annan vid mötet närvarande medlem. Ingen får med fullmakt avge mer än en röst utöver sin egen. Beslut tages medelst öppen omröstning såvida inte slutet dito har begärts. Vid lika röstetal i öppen omröstning har mötesordföranden utslagsröst och vid slutet omröstning lotten.

6. FÖRENINGSMÖTEN

Utöver årsmöte, som hålles under mars månad kan styrelsen kalla till föreningsmöte när detta anses befogat. Kallelse till mötet skall vara medlemmarna till handa senast 14 dagar före mötet. Kallelse skall innehålla uppgifter om tid och plats för mötet, dagordning samt huvudsakliga innehållet i motioner och propositioner. När det gäller årsmöte skall årsredovisningen också medtagas.

7. ÄRENDEN

Vid föreningsmöte (årsmöte) förekommande ärenden:

- 1 Mötets öppnande.
- 2 Val av ordförande och sekreterare för mötet.
- 3 Fastställande av röstlängd.
- 4 Fastställande av fortsatt dagordning.
- 5 Fråga om mötet utlysts enligt stadgarna.
- 6 Val av justeringsmän att jämte ordföranden justera protokollet.
- (7) Styrelsens verksamhetsberättelse med resultat- och balansräkning för det gångna verksamhetsåret samt budget för det nya.
- (8) Revisionsberättelse samt fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för den tid revisionen avser.
- (9) Fastställande av kommande års medlemsavgift.
- (10) Val av styrelse, funktionärer och valberedning.
- 11 Motioner och propositioner.
- 12 Övriga frågor.
- 13 Mötets avslut.

8. MOTIONER

Motioner om stadgeändringar eller andra ärenden skall skriftligen delges styrelsen senast två månader före års- eller föreningsmöte.

9. INTERIMSSTYRELSE

Om angivna fem styrelseposter ej kan besättas utses minst två personer, med rätt att teckna föreningen, att fullgöra tidigare ingångna avtal och att, om beslut om upplösning ej föreligger, kalla till nytt föreningsmöte. Några övriga beslut får ej fattas. Föreligger beslut om upplösning äger man rätt att besluta om vilken organisation som skall övertaga tillgångarna och verkställa överförandet av medlen.

10. UPPLÖSNING

Föreningen kan ej upplösas om minst tio (10) medlemmar önskar upprätthålla dess verksamhet och är beredda att besätta styrelseposterna. Om upplösning sker, skall anges att föreningens tillgångar skall överlätas till en välrenommerad sedan länge etablerad organisation verkande inom folkmusiksverige.

11. STADGEÄNDRING

Beslut om ändring av dessa stadgar skall fattas av två på varandra följande föreningsmöten, varav minst ett årsmöte.

Nybörjarkurs i nyckelharpspel hos Täby Spelmansgille

Täby spelmansgille startade 1971 med i stort sett endast fiolspelmän. Det var bara Gösta Sandström och Ragnar Karlsson som då trakterade nyckelharpa, men redan fyra år senare fanns det flera medlemmar som byggt egna harpor. För att hjälpa spelmännen med de nya instrumenten inbjöds Peter Hedlund att hålla en nybörjarkurs. Några av dessa nyckelharpspelmän är fortfarande aktiva i gillet.

Sedan dess har nyckelharpsgruppen utvecklats och är nu ständigt på jakt efter fler och ofta lite knepigare låtar, vilket gör det svårt för intresserade nybörjare att hänga med i spelet. Därför har vi nu i februari startat en ren nybörjarkurs. Som lärare på kursen har vi anlitat en av eleverna vid musikhögskolans folkmusiklinje i Stockholm, nyckelharpspelaren David Eriksson.

Många av kursdeltagarna – kanske de flesta – har tidigare spelat fiol. Någon har spelat gitarr. Alla har inte kunnat få tag på egna nyckelharpor, men med gemensamma krafter i gillet har vi lyckats få fram tillräckligt med "låne-harpor".

Täby Spelmansgille hyr sedan många år tillbaka en egen spelansgård av kommunen, en gammal parstuga vars äldsta delar kan vara ända från 1500-talet. Ursprungligen var det ett kaptensboställe, men skänktes 1696 till kyrkan av Karl XI. Stället kom då att bli kaplans (komminister) boställe och var så fram till slutet av 1800-talet. Därefter har gården varit både statarbostad, nödbostad och sommarställe. Efter renovering flyttade Täby Spelmansgille 1981 in på Skogberga, som då blev kallad spelansgård.

Idag pågår spel av olika grupper inom gillet i stort sett varenda dag i veckan. Måndagar är nu vikt för nybörjarkursen i nyckelharpspel. På tisdagar spelar den ordinarie nyckelharpsgruppen med inriktning på upplandslåtar. Onsdagar disponerar en stor fiolgrupp gården och spelar i första hand dalalåtar och nu i stor utställning efter Bingsjöspelmanen Peckos Helmer. Torsdagar är vikt åt blandad folklig musik på olika instrument. Andra söndagen i månaden (vår och höst med början i februari månad) håller vi öppet hus, vilket innebär två timmars framträdande av gilletts olika grupper för publik. I början av juni arrangerar gillet "Täby Spelmansstämma på Skogberga" och då ofta med någon eller några inbjudna kända spelmän och i anslutning till stämman en kort låtkurs.

Nu ser vi fram emot ännu fler duktiga nyckelharpspelmän i gillet.

Sture Möllerman

(en av de ca 90 spelmännen i gillet)

Spelmansgilletts ordförande Mikael Löfroth hälsade kursdeltagarna välkomna.

David såg till att nyckelharporna stämde ...

...och att stråkfattningen blev den rätta.

Snart kan spelet börja.

Nyckelharpbyggseminarium 2006

Lördag morgon den 9 december. Det är mörkt ute. Inte ska jag till jobbet, men ändå har jag glatt satt väckarklockan på 05.30. Jag ska på 2006 års vinterbyggarseminarium, med Esbjörn Hogmark, som kursledare på Eric Sahlströmsinstitutet. Jag kommer iväg vid sjutiden och har nu ca 14 mil att åka från Nacka till Tobo. Ner i Södra länken tunneln och ut på Essingeleden, knappt en bil att trängas med. Första stopp blir på rakan med trafikljussignal genom Uppsala. Men snart är det ett minne blott, förbifarten öster om Uppsala blir klart nästa år och då blir motorväg till Vendel.

Väl framme möts man av smörgås och kaffe, Åsa Hogmark sköter köket denna dag. I matsalen sitter gänget med det gemensamma intresset: Att bygga nyckelharpa. Återigen är vi samlade och spända på vad Esbjörn kommer med i år.

Det är åttonde året i rad som institutet står för ett vinterseminarium i nyckelharpbygge. Det är alltid ett stort deltagarantal på dessa seminarier, vilket visar att det finns ett stort intresse i ämnet. Ett intresse som Eric Sahlström Institutet värnar om och vidareutvecklar på olika sätt. I år var huvudtemat tillverkning av äldre tiders instrument.

Esbjörn börjar med att visa bilder från sommarens olika spelmannsstämmor. Olika typer av äldre instrument har lagts fram på borden och Esbjörn berättar om instrumenten. Diskussionen går vidare om varför vi bör hålla dessa gamla instrument vid liv. Övriga frågor som tas upp på seminariet är:

- Vilka tillverkningsmetoder passar bäst att använda idag?
- Vilka material används?
- Hur ska man stränga upp ett gammalt instrument?
- Hur ser intresset ut för dessa instrument runt om i landet?
- Hur är intresset bland våra musikstuderande ungdomar?

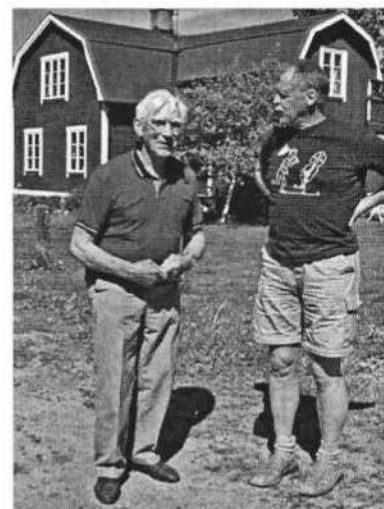
Vinterseminariet hålls alltid i början av december och tidigare år har temana varit:

- 1999 Finna nya former för att värna om nyckelharpan
fortlevnad och utveckling.
- 2000 Idébyte
- 2001 Instrumentakustik
- 2002 Tillämpad hållfasthetslära
- 2003 Formgivning/Design
- 2004 Dagsaktuellt på byggfronten
- 2005 Reparationer och justeringar

Michael Näslund, Eric Sahlström Institutets VD, tog tillfället i akt och informerade om "Nyckelharpa World Forum". Ett forum på internet att chatta på om alla möjliga frågor rörande nyckelharpa.

Per-Ulf Allmo är en mycket pålitligt och kunnig föredragshållare när det gäller nyckelharpa, speciellt gamla instrument. Givetvis var han inbjuden till vinterseminariet nu liksom många gånger tidigare. I sitt föredrag försökte Per-Ulf delge oss sina tankar kring hur den svenska nyckelharpan kan ha tillkommit.

"Vi har ju de gamla fiddlaliknande harporna som fanns nere i Europa på 1400 och 1500-talet. Beviset för deras existens är bl.a. våra kyrkmålningar. Men det är för den skull inte uteslutet att den svenska nyckelhar-

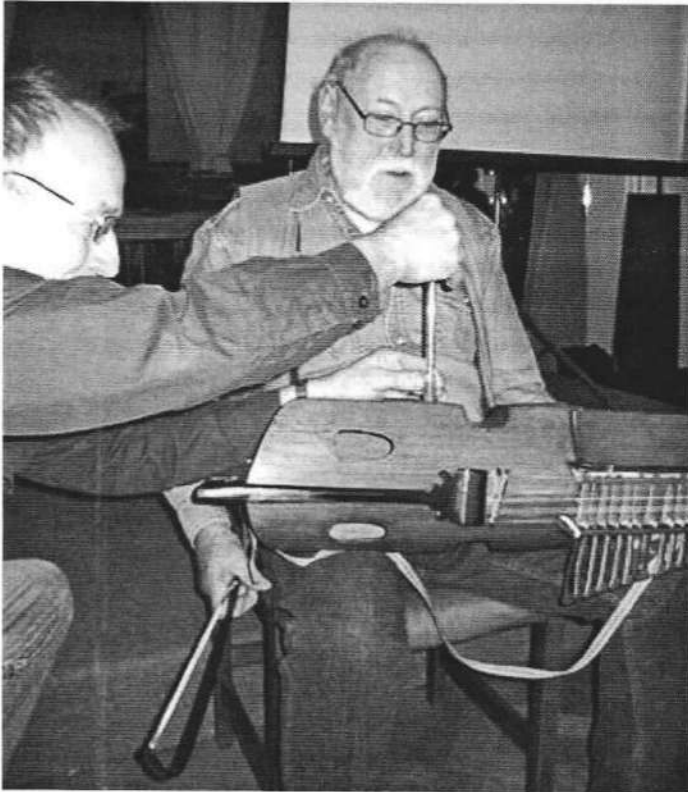

Sture Sahlström och Per-Ulf Allmo
Foto Esbjörn Hogmark

pan, den som vi i dagligt tal benämner gammelharpan, har ett helt annat instrument som sin förebild. Kanske har den inspirerats av de gambainstrument som hovet introducerade på 1600-talet!? Det finns många formmässiga likheter mellan de gamla långsmala, formsköna nyckelharporna och gambainstrumenten. Medan de medeltida fiddlorna tycks ha varit breda och platta kom den svenska nyckelharpan att göras relativt smal och lång.”

Förutom detta fick vi ta del av många intressanta släktrelationer mellan olika spelmän från gångna tider.

Vi diskuterar olika typer av äldre instrument tillsammans med Hasse Gille, som också spelar. Härligt! Hasse spelar på en kopia av Salmakar-Kalles instrument, som Hasse gjort själv. Instrumentet är en ”Österbyharpa”, dvs. en kontrabasharpa med dubbellek.

Esbjörn använder ett specialinstrument och mäter tjockleken på lock, sarg och botten utan att instrumentet behöver tas isär.

Harpan som Hasse håller är byggd av tröskverkstillverkaren Märten Blank och gjord någon gång under slutet av 1700-talet.

Foto Bo Nilsson

Nå, vad har vi gått igenom förr om åren när det gäller sommarseminarierna som går under benämningen ”Mästarbyggkurser”? , Jo:

- 1995 Allmänt; ”All kunskap” om hur man bygger en bra nyckelharpa skall fram i ljuset
- 1996 Formgivning Funktion och Estetik i samverkan
- 1997 Spelteknisk funktion och intonering
- 1998 Tillverkning av en stråke
- 1999 Lutande sarger
- 2000 Tillverkning av nycklar och lek
- 2001 Akustik och strängar (Urban Fröjel) samt tillverkning av ett stall
- 2002 Konstruktions- och tillverkningsmetoder av harpkroppen samt ornamentik
- 2003 Konstruktion och tillverkning av nyckelharpleken samt slipning av verktyg
- 2004 Konstruktion och tillverkning av skruvplatta med stämskruvar
- 2005 Nyckelharpans formgivning och ytbehandling (samma som 1996)
- 2006 Skruvplattans utformning och funktion
- 2007 blir det ett nordiskt instrumentbyggarseminarium. Mer om detta framöver. Och för 2008 planeras: Reparation av de vanligaste felen hos nyckelharpor och hur du kan undvika dem.

Är dessa kurser intressant endast för byggare?

Enligt mitt förmenade, nej inte alls. Jag tror även många som inte bygger skulle uppleva det roligt att under trevliga former få träffas och att få lyssna på Esbjörn Hogmark med byggtips och träffa de andra byggarna, möta Hasse Gille spelande på gamla instrument. En som också ofta dyker upp i paneldebatterna är Sture Sahlström, som i år berättade om sin far Anders. Tack Sture!

Återstår bara att summera 2006 års vinterseminarium

Tack Esbjörn Hogmark och alla som medverkar, både föredragshållare och deltagare. Utan ert stora brinnande intresse blir det inga kurser eller fina harpor byggda! Och tack Åsa Hogmark för den goda maten från köket.

Nacka i januari 2007
Bo Nilsson, byggare

TIPS FRÅN REDAKTIONEN:

Läs mer på internet om nyckelharpsutbildningen och övrig verksamhet vid Eric Sahlström Institutet.
esitobo.org

Glöm sedan inte att i din almanacka notera datum för ”Tobotorsdagarna”. Varannan torsdag är det spel- och danskväll på institutet, då olika spelmanslag och musikgrupper står för en inledande konsert, dansuppvisning eller vad kvällens grupp väljer att göra. Efter fikapausen

leder gästerna spelet till dansen. Alla spelmän är då välkomna att deltaga. Kvällens grupp inleder sitt program klockan 19. Inträdet är gratis. Kaffe, smörgås och kaka är nästan gratis.

- 1 mars Österby spelmän och Österby folkdanslag.
- 15 mars Strömsbergs Folkdansgille och Tierps Spelmanslag.
- 29 mars Söderfors brukskapell.
- 12 april Lövstabygdens spelmän.

Använd den 10:e knavern!

På de allra flesta kromatiska nyckelharpor finns det tio knavrar (nycklar) som påverkar c-strängen. Jag har sett harpor med ännu fler, men de tillhör undantagen.

Spelar du i B^b-tonarter kan det många gånger vara en klar fördel att i stället för att använda första knavern på översta raden (a-strängen) ta den tionde knavern på andra raden (c-strängen). Detta kräver naturligtvis att lövet på knavern sitter stadigt och du får en distinkt kontakt med c-strängen, för att tonen ska "klinga ut" ordentligt.

Ett bra och användbart exempel på detta spelsätt är den välkända låten "Fiolen min", en inte helt lätt men överkomlig vals även på nyckelharpa. Första repriserna som går i E^b-dur börjar med tonen B^b som du då tar med tionde knavern på c-strängen. Fortsättningsvis använder du första knavern på a-strängen för samma ton men i takt 8 – och då först i fjärde tonen – använder du den tionde knavern igen. Likadant blir det i takt 15.

Verkar det krångligt? Börja då först med att öva följande figur.

Se även foto och illustration till höger.

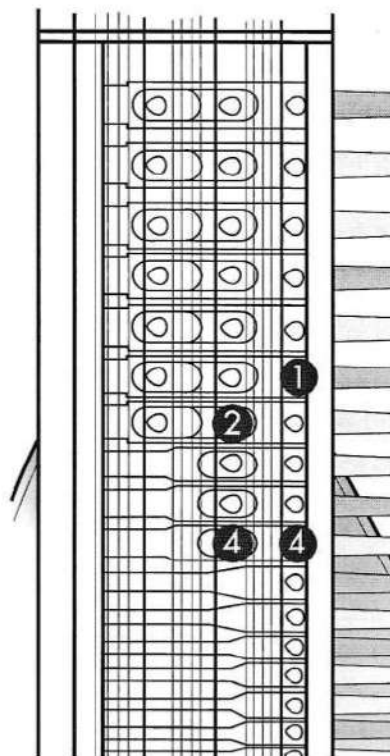
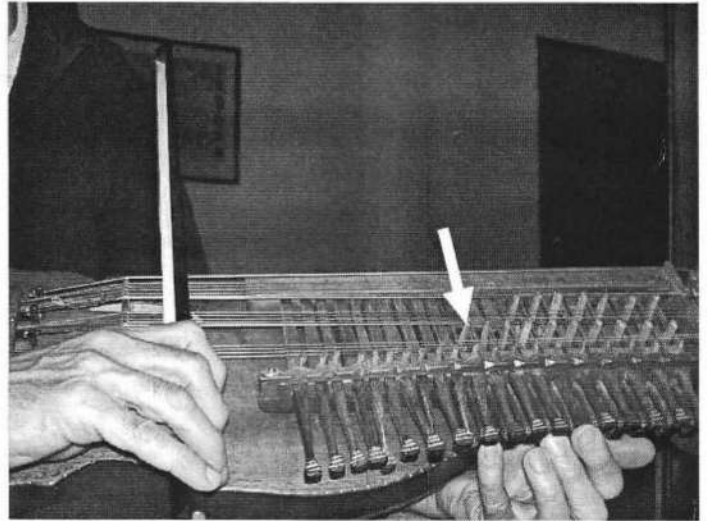
En annan låt som du lättare tar dig igenom med hjälp av den tionde knavern är Wilhelm Gelottes "Polska i tre vändningar" (2 första takterna). Efter Löfvén i Vallentuna finns även en polska/menuett där du faktiskt är tvungen att på några ställen i andra repriserna spela tonen B^b på c-strängen för att du ska få någon fason på låten.

Det finns fler knavrar som hos många harpspelare lever en tynande tillvaro – de översta knavarna på g-strängen. Spelar du i D- eller A-dur får du ofta även här ett mycket bättre flyt om du tar tonen ciss med femte knavern på g-strängen i stället för första på c-strängen.

När vi häromåret anordnade Föreningen Nyckelharpans återkommande helkurs i Tobo och då med Edward Anderzon som lärare, arbetade vi bland mycket annat med detta. Vi hade "Sensommarvals" av Ivar Hultqvist som ett bra exempel. Vi spelade även Horgalåten, men inte i g-moll som är vanligt, utan i d-moll för att vi skulle få använda ciss på g-strängen. Det var nyttigt och utvecklande för spelet.

Som jag nämnde inledningsvis är det av stor vikt att löven sitter stadigt men inte hårdare än att de går att justera vid eventuellt behov. Och att harpan är väl intonerad och klingar rent över hela registret.

Sture Möllerman

Håll pek- och långfingret på plats och växla samtidigt med lillfingret mellan knaver-raderna.

1 = pekfinger
2 = långfinger
4 = lillfinger

Eric Sahlström-stipendiet 2007

Unga spelmän (13-20 år), sök stipendium för deltagande i sommarens fiol- och nyckelharpkurs på Ekebyholms slott den 24-28 juni.

Du som vill söka, ange på anmälan namn, ålder, adress och telefonnummer. Spela in två valfria låtar på kassetband, minidisc eller CD och sänd till Eric Sahlströms Minnesfond, Cajsa Ekstav, Torkelsgatan 28A, 753 24 Uppsala.

För ytterligare information, kontakta gärna Cajsa Ekstav 018-12 16 20 eller Sonia Sahlström-Larsson 018-14 14 80.

Årets helgkurs i Tobo 14 - 15 april med Lotta Franzén och Mats Wester

Nu är det åter igen dags för vår årliga helgkurs på Eric Sahlström Institutet. Vi har alltid som mål att få så bra nyckelharpspedagoger som möjligt på våra kurser och denna gång har vi kontaktat Lotta Franzén som lovat ställa upp och dela med sig av sin kunskap. Vi får dessutom vid hennes sida ingen mindre än Mats Wester.

Lotta Franzén har spelat både fiol och nyckelharpa i många år och var vid starten av Föreningen Nyckelharpan på 80-talet en av de mycket aktiva medlemmarna. Det är därför extra roligt att nu åter knyta kontakt med Lotta.

Mats Wester, en av våra mest kända nyckelharpspelmän, behöver väl här knappast någon utförligare presentation.

Att vi denna gång får dessa två spelmän som lärare kommer säkerligen att göra kursen mycket eftertraktad. Antagningarna sker som vanligt i den ordning som anmälningarna kommer in till Föreningen Nyckelharpan och dessa kan bara göras via talongen nedan.

Vi startar vår kurs lördag morgon kl 9.00 med samling och en enkel fika. Efter rumsfördelning och installation (dubbelrum) börjar vi kursen med ett litet uppvärmande allspel och presentation av oss närvarande, varefter kursen fortgår till ca klockan 17 med kortare avbrott för lunch och kaffepauser.

Under lördagskvällen blir det spontant spel och många brukar då ta tillfället i akt och spela till långt in på småtimmarna.

Som vanligt blir det förplägnad av hög klass. Önskar du vin eller annan stark dryck till middagen på lördag, möter inget hinder att du själv tar med dig något sådant. Lakan, örngott och handdukar behöver du inte tänka på, dessa finns på plats. Men glöm inte att ta med dig inneskor.

Utvilade på söndag morgon får vi frukost klockan 9.00. Så snart alla ätit färdigt startar vi nyckelharpspelet. Kursen pågår till kl 14 med avbrott för fika och lunch.

För att få fullt utbyte av spelhelgen i Tobo bör du ej vara nybörjare på nyckelharpa. Du bör ha spelat några år eller ha motsvarande kunskap.

Kursen är nu öppen för alla medlemmar i Föreningen Nyckelharpan, men antalet övernattningsplatser är begränsat till 26 stycken. Anmälan görs på nedanstående talong som skickas in *så fort som möjligt*. Då har du störst chans att få vara med. Priset för kursen är 900 kr/person och betalas in när du fått besked att du kommit med.

Har du frågor eller synpunkter på kursen eller speciella önskemål vad gäller mat eller inkvartering, ring gärna till

Sture Möllerman 08 - 768 13 66.

Anmälan till kursen: fyll i och sänd svarskortet till Sture Möllerman Riddarstigen 17A 183 30 Täby.

Ja, tack!

Jag vill vara med på Föreningen Nyckelharpan's helgkurs på Eric Sahlström Institutet i Tobo den 14-15 april 2007 och anmäler mig härmed.

Namn _____

Adress _____

Tel nr _____ Namnteckning _____

BSVERIGE
PORTO
BETALT

FÖRENINGSBREV

Föreningen Nyckelharpan c/o Möllerman, Riddarstigen 17A, 183 30 Täby

BUSKSPEL

– En bok om spelmansstämmor

Historik, allspel, buskspel, scenspel, dans, dragspelsterror, (utebliven) massmediebevaktning, Delsbo, Bingsjö, Österbybruk, Degerberga, Ramsele, Ransäter, Kallhäll, Linköping, Gesunda, Burträsk, Uppsala, Vilhelmina, Boda, stämmor utomlands, stämmor contra festivaler, Hjort Anders, Viksta-Lasse, Byss-Calle, Axel Sjölander, August Widmark, Jon-Erik, "UFO", Lejsme-Per, Zorn, Nils Andersson, Joel Rådberg ...

Boken tar även upp hur stämmor kan organiseras och ger råd till stämmoarrangörer.

"Det är ett spännande arbete Peo Österholm lagt ner för att kartlägga den svenska stämmoscenen".
Peter Ahlbom, Spelmannen

"I bokens bästa stunder en faktaspäckad text som samtidigt är genomyst av något lyriskt"
Jonas Bergroth, Lira

"Peo Österholms bok innehåller en mängd intressanta fakta, lättsamt och flyhänt presenterat"
Stefån Elg, Spelfot

Boken recenseras i spelmanstidningar men inte i dagspressen eftersom folkmusik där anses vara en musikalisk inkorrekt företeelse. Dess existens meddelas därför på detta sätt.

Beställes direkt från författaren: peo.osterholm@bredband.net eller 018-10 46 47

Pris 150:- plus porto 33:-

PORTO

Föreningen Nyckelharpan
c/o Möllerman
Riddarstigen 17A
183 30 TÄBY